

«ԿՏԱԿ»-Ը...

Posted on February 3, 2016 by Keghart

Category: [Opinions](#)

«Միայն լաւագոյնը ընդունելի է ինձի համար»**Դոկտ. Հրայր ճեպեճեան**, Նիկոսիա, 3 Փետրուար 2016

«Գալուստ Կիւլպէնկեանի անունը եւ գործը շատ մեծ նշանակութիւն ունին Փորթուգալի մէջ: Ամէն մարդ գիտէ զինք»: Փորթուգալի մէջ գործակիցս Է Թիմոթէն, որուն հետ երկար տարիներու բարեկամութիւն եւ գործակցութիւն ունիմ: Եթէ որոշ չափով լսած է հայերու մասին, նաեւ՝ մեկնելով մեր բարեկամութենէն, բայց Թիմոթէյին համար Կիւլպէնկեանը լաւագոյն հայու մը պատմութիւնն է:

Յունուար 2016-ին Լիզպոնի գեղեցիկ փողոցները կը շրջագայէինք՝ հասնելու համար կեդրոնական մաս եւ մեծ տարածութեան վրայ հիմնուած Կիւլպէնկեան հիմնարկ:

«Միայն լաւագոյնը ընդունելի է ինձի համար»**Դոկտ. Հրայր ճեպեճեան**, Նիկոսիա, 3 Փետրուար 2016

«Գալուստ Կիւլպէնկեանի անունը եւ գործը շատ մեծ նշանակութիւն ունին Փորթուգալի մէջ: Ամէն մարդ գիտէ զինք»: Փորթուգալի մէջ գործակիցս Է Թիմոթէն, որուն հետ երկար տարիներու բարեկամութիւն եւ գործակցութիւն ունիմ: Եթէ որոշ չափով լսած է հայերու մասին, նաեւ՝ մեկնելով մեր բարեկամութենէն, բայց Թիմոթէյին համար Կիւլպէնկեանը լաւագոյն հայու մը պատմութիւնն է:

Յունուար 2016-ին Լիզպոնի գեղեցիկ փողոցները կը շրջագայէինք՝ հասնելու համար կեդրոնական մաս եւ մեծ տարածութեան վրայ հիմնուած Կիւլպէնկեան հիմնարկ:

Փորթուգալը ունի հետաքրքրական եւ այլատեսակ պատմութիւն: Եթէ երկար տարիներ եղած է մէկ կողմէ գաղութատիրական «կայսրութիւն», միւս կողմէ՝ նաեւ ունեցած է ծովագնացներ եւ հետազօտողներ, որոնք միշտ ալ տքնած են աշխարհի մէջ նոր հորիզոններ գտնելու: Քսաներորդ դարուն երկիրը մտած է տիրապետութեան տակ մենատիրական, այլ խօսքով՝ «բռնատիրական» կառավարութեան մը, որ երկիրը առաջնորդած է աղքատութեան եւ դարձած՝ յետամնաց: 25 Ապրիլ 1974-ին է, որ խաղաղ ու կանաչ յեղափոխութեամբ մը՝ «Մեխակներու յեղափոխութիւն»ով, կրցաւ Անթոնիօ Սալազարի կառավարութիւնը տապալել եւ հիմը դնել աւելի ժողովրդավար պետութեան մը:

Թիմոթէն վայրկեանուան մը համար կանգ առաւ «ԱԼիս» պանդոկին առջեւ եւ զայն ցոյց տալով՝ ըսաւ. «Գալուստ Կիւլպէնկեանը Փորթուգալի մէջ իր ամբողջ կեանքը անցուց այս պանդոկին մէջ»: Ան կը խօսէր աւելի քան տասը եւ երեք տարիներու մասին՝ 1942-էն մինչեւ մահը 1955-ին:

Սկիւտար, Պոլիս ծնած Գալուստ Կիւլպէնկեան սիրեց Լիզպոնը, եւ հաւանաբար Լիզպոնը սիրելուն մէջ կար անցեալէն՝ իր «արմատէն» յուշեր եւ պատկանելիութեան զգացում, ինչ որ կ'արտացոլար անոր յուշագրութիւններուն մէջ. «Լիզպոնի Թակուս գետը կը յիշեցնէր իր ծննդավայր Կոստորը...»: Եւ այդ յուշերն ու պատկանելիութիւնը զինք մղեցին ստեղծելու իր «երազը»՝ «Կտակը», նոյնիսկ:

Թակուսի գետին ափերուն: Եթէ «Կտակը» տուն տուաւ հիմնարկի մը՝ համամարդկային բնոյթի, բայց նոյնքան նաեւ հայկական հիմքով օժտուած կառոյց մըն էր, եւ հոն Կիւլպէնկեան պիտի ապրէր, ապրեցներ եւ բազմացներ իր «ինքնուրօնը»:

Հաստատութեան մեծ շէնքին, թանգարանին, պարտեզի մուտքին կանգնած՝ ուզեցի տեսնել Ուիլիըմ Սարոյեանի անուանած՝ «Այս իւրայատուկ ծեր մարդ»ը եւ անոր կեանքին մէջէն տուն տուած մեծ գործը:

Գալուստ Կիւլպէնկեան սիրած է արուեստը եւ բնութիւնը: Նախընտրած է ըլլալ առանձին եւ հեռու՝ լուսարձակներէ: Բայց եղած է ինքնավստահ, նոյնը ներշնչած է ուրիշներու, այդ ինքնավստահութիւնը իր կեանքին մէջ ունեցած է որպէս տեսլական: «Միայն լաւագոյնը ընդունելի է ինծի համար...»: Բայց Գալուստ Կիւլպէնկեանի համար «ինծի»ն եղած է իր անձնական կեանքէն շատ ավելի լայն եւ ընդարձակ՝ դուրս գալով իր «ես»էն՝ բացուելու համար աշխարհին ու քաղաքակրթութեան: Վերջապէս ան եղած է «համաշխարհային» քաղաքացի՝ նկատի ունենալով այն իրականութիւնը, որ ապրած եւ եղած է գործարար շատ մը երկիրներու մէջ՝ սկսելով քարիւղի ընկերութիւններու իր գործարքներէն եւ հասնելու համար «Պարոն հինգ առ հարիւր» պատուաբեր մակդիրին: Այդ «բացուելու» իր տրամադրուածութեան մէջ միշտ իւրայատուկ մնացած է «իր հայկականութիւնը, ինչ որ իր կեանքին եւ գործունեութեան համար ստեղծած է կայունութիւն եւ տուած՝ իւրայատուկ ինքնութիւն»:

Իսկ այս «իւրայատկութեան» ապացոյցը...: Հապա՞ հպարտութիւնը:

Աւետիս Ահարոնեան իրեն շնորհած է Հայաստանի Ա. Հանրապետութեան անցագիրը: Գալուստ Կիւլպէնկեան ճամբորդած է հայկական անցագիրով՝ անկախ այդ իրականութենէն, որ ան ունէր նաեւ եւրոպական քաղաքացիութիւն...:

Իր հայ ժողովուրդին ապրած Ցեղասպանութեան ողբերգութիւնը կարելի չէր աննկատ թողնուլ: Ան հաւատաց հայ ժողովուրդին վերապրելու հրամայականին, նաեւ՝ արաբական աշխարհին, ուր Ցեղասպանութենէն ճողոպրածները հասած ու ստեղծած են հայ գաղութներ՝ իբրեւ հայութեան գոյատեւման փաստ: Ան հիմնեց կրթաթոշակներ, ընծայեց բժշկական խնամք եւ իր օգնութիւնը հասաւ մինչեւ Այնճար (Լիբանան): Իր նպաստը բերաւ Այնճարի հողատարածքին գնման, որովհետեւ տեղահանուած հայուն նոր պատսպարան տեսաւ այս շրջանին մէջ:

«Գալուստ Կիւլպէնկեան» հիմնարկի հայկական բաժանմունքը մէկ այլ խօսուն եւ գործօն շարունակութիւնն է այս կտակ-իտեալին: Հոն, ուր հայեցի դաստիարակութիւնը եւ ազգային-մշակութային ինքնութեան պահպանումը հիմնական կռուաններ են հայապահպանման: Դոկտ. Ռազմիկ Փանոսեանի աշխուժ եւ գործօն առաջնորդութեամբ, հայկական բաժանմունքը այսօր նոր շունչ եւ տրամադրութիւն կը ներշնչէ հայաստանեան եւ սփիւռքեան մեր կեանքերուն:

Հանդիպումները եւ տարբեր յայտագիրները, արուեստի թանգարանի հարուստ հաւաքածոն, Կիւլպէնկեանի անուան նուագախումբին ելոյթը, պարտեզ-գբօսավայրը ու տակաւին: Այս բոլորին մէջ մտքիս մէջ կար մէկ հարցում. «Ո՞ր է մեծութիւնը այս հայ մարդուն», եթէ ոչ իր ապրած կեանքին ու գործունէութեան, բայց անպայմանօրէն իր... «Կտակ»ին մէջ:

«Կտակ»ը՝ իր անձնական ասպարեզային կեանքի նիւթական գործարքներու հսկայական եկամուտներուն եւ հարստութեան վերաբերող: «Կտակ»ը՝ իր համամարդկային ու համահայկական «արժէքներու» գիտակցութեան եւ անոնց գոյապայքարի գործընթացին:

Եթէ կայ «կտակ»ը լիցքաւորող նիւթական ուժը, բայց նաեւ՝ անոր հոգին... Գալուստ Կիւլպէնկեանի մեծութիւնը կը կայանայ հոն, ուր ան նիւթականը եւ հոգին կրցաւ միաւորել եւ տանիլ զայն դէպի ապագան: Ու ան մնաց «ինքնավստահ» իր համոզումին մէջ, թէ հայը պետք է շարունակէ ապրիլ, եւ թէ՛ հայուն ապրիլը ինքնամփոփ եւ ինքնիր մէջ չէ, թէ ուրիշին «բացուելու» քաղաքականութիւնը անհրաժեշտ է, բայց միշտ պահելով հիմքը՝ «հայկականութիւնը»: Բան մը, որուն ամուր կառչած մնաց Գալուստ Կիւլպէնկեանը:

Բայց յուշագրութիւններուն մէջ եւ իր իսկ արտայայտութեամբ կան չիրականացած նպատակներ: «Երկու նպատակներ չկրցայ իրականացնել կեանքիս մէջ: Գիտական մարդը եւ երագող մը՝ պարտեզի մը մէջ, զոր ես մշակած եմ»:

Եթէ ան չկրցաւ իրականացնել այս երկու նպատակները իր ողջ կեանքին ընթացքին, բայց հիմնեց «կտակ»ը՝ հիմնարկը...

Հոն, ուր հայը պիտի կարենայ «երագել» եւ «երագ»ին մէջէն «մշակել» իր՝ հայուն «պարտեզը» իմա՛ կեանքը: Իսկ հայուն կեանքին մասին երագելու համար պետք է զգացում եւ հպարտութիւն, բայց նոյնքան նաեւ՝ «գիտական» միտք, որ համամարդկային իրականութեան մէջէն պիտի ստեղծէ համահայկական ենթահողը: Այն ենթահողը, որ հայուն պիտի տայ ապրելու ապահովութիւնը:

Գալուստ Կիւլպէնկեանի «կտակ»ը իւրաքանչիւր հայուն «կտակ»ն է, նաեւ՝ առաքելութիւնը, համամարդկայինի մէջէն համահայկական կեանքեր ապահովելու կռուանները:

